

Ms 5094/167-169.

Eötvös Lorándnak írt levelek

A Pozsonyi Eötvös József Kör

3 22 fol. bor

M. J. D. - HIA
KÖNYVTÁR NYELV. M. PLO
19 72EV 17 92

Nagyméltóságú Bárá, v. b. A. Tanácsos Úr,

Kegyetemes Uram,

ismeretlenül, de 300 pozsonyi polgár
nevében körgetek Nagyméltóságod
ajtaján, bízva, hogy meghallgatást
talállok. Ajánló levelém egy nagy
név, minden művelt magyar ember
lelkében drága név, de Kegyetemes-
séged előtt százszorosa drágább; Bárá
Eölvös Főnöke. É névnek sugárzása,
a hozzá tapadó emlékek feltétlen
biztossága és ápolása adja zivenu-
be a bátorságot, hogy én, a Kul-
tura egyetemes munkása, Nagymél-
tóságodhoz, a nagy tudóshoz

és kulturpolitikushoz közeledjem,
Aza nagy nőr saxon nagy ember
szellemében végre munka bizo-
nyára számíthat Nagyméltóságod
pártfogására.

Borsnyban 300-an megalakí-
tottuk az Étvös Fősef-kört; főiszo-
lai, középiskolai tanárok, tanítók,
orvosok, ügyvédek, kereskedők, al-
talában a szellemi munkások.
Oly egyéniségek, akik Borsnyban
Étvös Fősef szellemében öhajlják
a közművelődést szolgálni. E so-
portosulás alkalmi okául az
szolgált, hogy rövid idő előtt ünne-
pelte a hazai társadalom Bárá
Étvös Fősef születésének száza-
dos évleünnepét és kibontott
zászlóink köré örömmel sora-
koztak azok is, akiket a Földy-
Körből a felekezeti gyűlés, az
egyházi dogmatikusok a

tudományos vizsgálata szabadsága
s különösen a természettudomány
ellen való támadása kizárított. A
Kör azonban $\frac{3}{4}$ részben teljesen új
alakulás; tagjait Eötvös neve Ro-
vácsolta oly egyesüléssé, amely nem
csakán hideg jogi köteleiben, hanem
az életközösség törvényeire alap-
szik. A mellékelt felhívás és az alap-
szabályok körvege különben hitelesen
tájékoztatja Magyar Máltóságot
Körünk feladatairól, sem hogy ismét-
lésre becsatlakozni illő lehetne.

Február 2-án, minth Eötvös József
halálát ^{napiját} megelőző ünnepnapon
tartjuk alakuló Közgyűlésünket.
Körünk egyhangú óhaja az, hogy
Magyar Máltóság, a mivel szokunka
nagy név tisztelésében és hagyó-
mányainak ápolásában, Regyes-
Redjére Ritüntetni Körünket arra,
hogy elnöki tisztség ügy munkánk

vezérlését elfogadja. Talán Rissé
mérőn kérelem ahhoz, aki már
az Akadémia sazegetem működését irányította, de felbátorít az,
hogy báró Eötvös Főzsef nevére van
szó; ennek a névnek tekintetét akar
jusz ápolni e városban, a melyhez a nagy
embert annyi szent küzdelem el-
száritthatatlan erkölcsi szála csa-
tolta. Végre e tört nagy terhet nem
róna kegyelmeességére, mert hiszen
három ügyvivő alelnökünk lesz, a
kik az ügyeket nagy méltóságos ideálja
szerint intézni fogják rövid időnként
tájékoztatják. A háborús viszonyok
miatt alakuló gyűlésünket csend-
ben üljük, illetve tartjuk meg s erre
nem kívánjuk följárastani; csak
a jövő őszkel kérjük kitüntető
jelentését, a midőn báró Eötvös ké-
pét felavatjuk születésünnepet ren-
dezünk. Most ifjú tagjaink jó része

a csatatéren Rüd a haradás, a melynek boldogsága a nagy Költőnek és bölcsőnek oly szent álma és törekvése volt.

Ha Kegyelemes Mann meghallgatja e lelkes sereg Kérését, a tavaszon, február vagy március hónapban Rüdöfenség jelenik meg Budapesten, hogy nagy méltóságodat hivatalosan is fölkerje. Amikor azonban már februárban megindul. Első sorban a háborúval egy előadás alkalmát fogunk tartani a Rüdöfenség számára, az után sorozatos irodalmi estéket rendezünk nagy gondolatok életének, műveinek és világnézetének ismertetésére. Majd helyiségünkben, a melyben Könyvtárt fogunk be rendezni (a múzeumon és Könyvtáron országos tanácsa és felügyelősége segédletét is igénybe véve). Ezek nagyjában a Rüdönalok, - de hisz munkásságunk a Rüdöség szerint fog igazodni.

Körünk ideiglenes végrehajtó bizottságának névsorát bátorodom ideiktatni, hogy ebbe is kitűnjék, mely társadalmi rétegekre támaszkodunk.

Dr. Dobrovits Máttyás, áll. kórházi főorvos, az evang. egyház Község felügyelője, — elnök.

Kovács Lándor, evang. theol. tanár, jegyző.

Arató Figyes, áll. felsőbb leányiskolai igazgató.

Csikoszky Lándor, pénzügyigazgató helyettes.

5. Feigler Lándor, építész.

Dr. Fejér Miksa, ügyvéd.

Dr. Fischer József, áll. kórházi főorvos.

Förstner Béla, kereskedő.

Feliciusz Emil, takarékpénztári igazgató.

10. Dr. Katona Móric, kir. akad. jogtanár.

Dr. Kovács Lajos, városi tisztviselő.

Langer Májor, az Első Magyar Ált. Biztosító

Társaság vezértitkára.

Ludwig János, nagyiparos.

Dr. Löwinger Vilmos, kir. tan. ügyvéd.

15. Dr. Magyarics Endre theol. akad. igazgató.

Orosz Lajos, pénzügyi tanácsos.

Dr. Pászár Zoltán, kir. táblai bíró.

Schroedl József, középiskolai tanár.

Slein Miksa, nagykereskedő.

20. Sziklari Mikó, ügyvéd.

Dr. Velits József, egyetemi tanár.

Koderle Emil, Gróf Pálffy Fáy uradal-
mainak fölkormányzója.

23. Koharik Ferenc, rendőrtanácsos.

Láng Lajos báró in ő nagyméltósága
e névvel jó részét ismeri s tájékozott adhat
röla Kegyelmes Krámnak.

Bocsánatot kérek Nagyméltóságod-
tól e hosszú levélért, de ezzel tartoztam
az ügynek, amelynek igénytelen zel-
gájául szegődtem s azzal a lelkesedé-
ssel, melynek szivünkben a nagy eszme-
nyek s nagy alakok iránt szivünk-
ben égnek kell, ajánlom a nemzeti Kul-
turunka ez új tűzhelyét Nagyméltó-
ságod szeretetébe. Nagy vagyunk, mint
a fogságból visszatérő, templomépítő
Israel, egyik kezében karddal, másik
kezében a vakoló kanállal. Testvéreink
kinn a rideg télben védnek a hazát;
mi, kik idehaza maradtunk, hogy

horrájuk méltóan legyünk, építsük
tovább a hajlékot a műveltségnek,
lelki nemességnek, magyar nemzeti
ideálmunk, a melyeknek elvállhatatlan
követtségben kell vagyogniuk.

Négy tisztelettel kérem Bagymél-
tóságot Egyes választ, hogy a febr.
2-iki Közgyűlést Kellőképen előkészít-
hessük. Azon hisben, hogy Körünk tag-
jainak Kérésnek Bagyméltóságot előt-
tervet talál marados

Regyelmes Munkák

aláíratott tisztelettel szolgálja

Kovács Sándor

theor. akad. tanár,

(Konvent utca 13).

Pozsony, 1915. január 24.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

FELHIVÁS

Pozsony város polgárságához!

Történelmi idöket élünk. Hullámverését társadalmunk minden rétege érzi. Új gondolatok hatják át közéletünket; mint termő magvak hatnak a lelkekben, hogy a mi bennök értékes, a magyarság életének új forrásává és fejlesztő erejévé válják, s ilyen módon új ösvényt törjön az igazi nemzeti nagyság tündöklő eszménye felé. Mint a fa minden tavasszal új lombot hajt, egyre magasabbra növelve sudarát, gazdagabbá terepélyét, — a nemzetek életfája is új nedvkeringést, új erősáradást érez minden történelmi tavasz hasadásakor.

Az idő haladása, a kor lelke új kötelességeket ró reánk, a kik e hullámzásban bent élünk. Kötelességeket, a melyek elől ki nem térhetünk. Kérdéseket vet fel, a melyekre meg kell felelnünk. Sohasem éreztük inkább azon jellemzés időszerű s igaz voltát, a mivel Kossuth Széchenyi egyéniségét és történelmi szerepét rajzolta: „a kor ütőerére tette kezét és megérezte lüktetését“. Talán soha annyira igaz nem volt a nemzeti renaissance egyik magvetőjének, Bessenyeinek programja: „legyünk minél európaiabbak és minél magyarabbak“, mert fajunk jövője, hódítása műveltségének erejétől és tiszta világosságától függ. **Az a nép, mely a haladás vívmányaitól elzárkózik, új szellemi törekvések előtt ridegen lebecsátja a vámsorompót, s a mozdulatlanságot egyedül üdvözítő tanként hirdeti, — önmaga mondotta ki halálos ítéletét, mert a levegő és napfény gyűlölete könyörtelen enyészetbe sodorja az élni hivatottat is.** Csak az a nép remélhet a szakadatlan változás közepette folyton megújuló életet, tisztelt történelmi helyet, mely a műveltség oltóágát szeretettel fogadja törzsébe s megnemesedve korszakonként új lombosodással és új terméssel tesz bizonyosságot életerejéről. Keretek, ha hivatásukat betöltötték és szárnyakból békókká váltak, elkorhadhatnak, de az élet tisztábbá, tökéletesebbé tételére irányuló törekvésnek elsorvadnia egy nemzet lelkében nem szabad soha.

Pozsony városát a végtelenbe látó, gondviselő Isten keze e nagy törekvésnek klasszikus mezejéül jelölte ki. Itt a nyugati határszélen, az ősi Magyar kapunál arra van hivatva, hogy Nyugat eszméinek természetes kapuja legyen a magyarság lelke felé. E nagy hivatásnak érzete és szolgálata emelte Pozsonyt az országnak második s volt idő, első városává. E kisszerű korlátoktól ment szellem vívta ki városunknak az egyetemet, a tudományos szabadságnak és a műveltség szolgálatának világító tűzhelyét. A nemzet gyűlése azon hitben tisztelte meg Pozsonyt az egyik új egyetemmel, hogy lakossága e régi szent hagyományokat sértetlenül őrzi keblében, s a tudományszeretet, az emberiség eszményi javainak tisztelete, a magyarságnak a műveltség, a szellemi és erkölcsi érték által való nevelése és terjesztése a jövőben is ott marad azon az ol-táron, a hová nagy nemzedékek, kiváló elődök helyezték. Abban a hitben, hogy Pozsony társadalmának közszelleme a tudományegyetem munkáját nem csak

nem gátolja és korlátozza, hanem inkább táplálja és éleszti szeretetével, a gondolatszabadság kultuszával s a tudományos munka iránt való ösztönszerű hódolattal.

Úgy érezzük, hogy a pozsonyi egyetemet Pozsony társadalmának egy új alkotással kell fogadnia: oly egyesülettel, mely a nemzeti műveltség terjesztését, a tudományos munka megbecsülését s a művészet ápolásával lelki művelésünket, a különböző társadalmi rétegeknek egy közös nagy eszmény vallásában, érte küzdésben való egygyéforradását s ezzel az igazi nemzetépítés szent ügyét szolgálja. Ez egyesülettel maradandó emléket állítanánk épen nemzeti újjászületésünk nagy korszakának, a melynek legszebb jelenetei falaink közt zajlottak le s eszméi innen indultak hódító útjukra. Azt a szellemet akarjuk ez egyesület éltető elemévé avatni, mely itt Pozsonyban alkotott törvényekkel letördelte a sajtó bilincseit, felszabadította a robotos jobbágyot, érinthetetlen szentséggé avatta a lelkiismereti szabadságot, biztosította a magyar közlélek gáttalan fejlődését.

Egyesületünket Báró Eötvös Józsefről nevezzük el, a kinek a múlt éven ünnepeltük születése százados fordulóját. Ifjuságának, közéletének fontos eseményei, talán legszebb emlékei fűződnek Pozsonyhoz, de ezek csak külső kötelékek, a melyeket az esztendőök homokrétege lassankint eltemet. Elhatározásunk indító rugója az, hogy Eötvös József báró a nemzeti újjászületés korának egyik legvonzóbb s legnagyobb hatású alakja, az állandó haladás elvének legkitünőbb képviselője, a kinek egyéniségében a lelki és politikai szabadság, a jogegyenlőség ideáljáért égő ember, az emberszeretet hitvallója, a nevelő, bölcsész, az örök szépnék hódoló költői lélek s a nemzete jövőjét munkáló magyar hazafi egyforma tisztaságban megtalálja eszményét. Érezzük, hogy méltóbb nevet nem választhatunk, mint azét, a kinek hite szerint **„egész világtörténetünk csak a folytonos haladás története“** (Eötvös: Gondolatok), a ki bizott nemünk tökéletesbülésében s a haladás, fejlődés elvét világfenntartó erőnek vallotta. Érezzük, hogy most épen az ő korszaka hajnallik, az ő eszméi újra feltámadtak, élnek és hatnak közöttünk. Az ő nevével kell elindulnunk e nagy nemzetépítő munkára. Kövessük apostoli intését: **„Mikor az Úr Izrael népét a pusztán átvezeté, egy tűzoszlop haladt a nép előtt; ez legszebb képe az egész emberi nem haladásának. Ha mindenki azon célt, melyet maga előtt lát, az eszmét, mely mennyei lángként előttünk jár, tehetsége szerint követi: így haladunk legbiztosabban!“** (Eötvös József: Gondolatok).

Alakítsuk meg a **„Pozsonyi Eötvös József-kört!“**

Kivonat az alapszabályvervezépből.

Ivartó:

[illegible]

Kivonat az alapszabálytervezetből.

4. §. A kör célja: a) Általában a nemzeti műveltség, tudomány, irodalom és művészet szeretetének ápolása Pozsony város és vidéke lakosságában;

b) Pozsony város és vidéke tudományos, szépirodalmi és művészeti törekvéseinek a nemzetépítés szempontjából való szervezése;

c) korszerű eszmék és áramlatok megvitatása s a nemzeti haladás javára való értékesítése;

d) a felvilágosodás terjesztése, a magyar hazafias szellem ébrentartása, a népjóléti intézmények létesítését célzó mozgalmak támogatása;

e) a pozsonyi társadalomnak a közös nemzeti eszmény szolgálatában való egygye-forrasztása és tervszerű kulturmunkára serkentése;

f) a társasélet és szellem fejlesztése.

5. §. E cél elérése végett a kör: a) népszerű tudományos, ismeretterjesztő felolvasásokat s a közizlés nemesítésére szépirodalmi és művészeti előadásokat, hangversenyeket rendez tagjai s a pozsonyi közönség számára;

b) gondot fordít Pozsony város és vidéke természeti, föld- és néprajzi, társadalmi viszonyainak, történelmének, művészeti emlékeinek nyomozására s ezen célt szolgáló törekvéseket erejéhez mérten anyagilag is támogatja;

c) olvasó termet és könyvtárt tart fenn a közműveltség előmozdítására;

d) tudományos, irodalmi és művészeti pályadíjakat tűz ki;

e) a közszükségnek megfelelően Pozsony meglevő tudományos egyesületeivel karöltve vagy önállóan tudományos érdekű és irodalmi műveket ad ki, a közönséget lehetőleg évkönyvben tájékoztatja végzett munkájáról;

f) fölmerült korkérdéseket külön üléseken megvitat s ha szükségét látja, közhasznú intézmények létesítését támogatja;

g) a magyar szellem alkotásait az idegen nyelvű honfitársakkal megismerteti s a magyar nyelv elsajátítását megkönnyíti;

h) Báró Eötvös József fenkölt eszméit a kör egész működése területén buzgón terjeszti és ismerteti;

i) a társas szellemet összejövetelek rendezésével, társaskör fentartásával éleszti és ébren tartja.

6. §. A tudományos, irodalmi és művészeti célok megvalósítása érdekében a kör arra hivatott pozsonyi és vidéki egyénekből állandó szakosztályt szervez, mely a szükség szerint különböző alosztályokra oszolhat s mely ügyrendjét, munkatervét az alapszabályok korlátai közt önállóan állapítja meg.

7. §. A kör tudományos, irodalmi és művészeti életének irányítása, ügyeinek intézése, felolvasások, előadások, hangversenyek, ünnepélyek rendezése, az évkönyv irodalmi részének szerkesztése e szakosztály feladata.

12. §. A társaskör igazgatására s a vele egybefüggő célok ápolására a kör külön választmányt alakít s tisztviselőket választ, a kik a közgyűlésnek felelősek.

13. §. Az Eötvös-körnek tagja lehet minden feddhetetlen jellemű, művelt, nagykorú férfi és nő, aki a magyar műveltség előmozdítását, a tudományos vizsgálat szabadságát, a lelkiismereti jogok tiszteletét és az általános emberszeretetet szilárd meggyőződéseken vallja és hirdeti.

14. §. A kör tagjai tiszteletbeliek, alapítók, rendesek és pártolók.

18. §. A kör összes tagjai szabadon használhatják a könyvtárt, látogathatják a felolvasásokat és jelentékeny árkedvezmény mellett a hangversenyeket; részt vehetnek a társas összejöveteleken; ingyen kapják a kör évkönyvét és kedvezményes áron egyéb kiadványait.

A kör helyiségének állandó használata, az igazgatásban való részvétel, választás, indítványozás, tagajánlás joga a tiszteletbeli, alapító vagy rendes tagsághoz van kötve.

AZ EÖTVÖS JÓZSEF KÖR

ALAPSZABÁLYAI.

I. Fejezet.

1. §. A kör neve, pecsétje, székhelye.
A kör neve: Eötvös József-Kör.
2. §. A kör pecsétje: Olajág és buzakalász, - körirata:
"Eötvös József-Kör Pozsony 1914."
3. §. A kör székhelye: Pozsony; működési köre azonban a környékre is kiterjed.

II. Fejezet.

A kör célja és eszközei.

4. §. A kör célja: a./ Altalában a nemzeti műveltség, tudomány, irodalom és művészet szeretetének ápolása Pozsony város és vidéke lakosságában;
b./ Pozsony város és vidéke tudományos, szépirodalmi és művészeti törekvéseinek a nemzetépítés szempontjából való szervezése;
c./ korszerű eszmék és áramlatok megvitatása s a nemzeti haladás javára való értékesítése;
d./ a felvilágosodás terjesztése, a magyar hazafias szellem ébrentartása, a népjóléti intézmények létesítését célzó mozgalmak támogatása;
e./ a pozsonyi társadalomnak a közös nemzeti eszmény szolgálatában való egygyéforrasztása és tervszerű kulturmunkára serkentése;
f./ a társasélet és szellem fejlesztése.
5. §. E cél elérése végett a kör: a./ népszerű tudományos, ismeretterjesztő felolvasásokat s a közizlés nemesi-

tésére szépirodalmi és művészeti előadásokat, hangversenyeket rendez tagjai és a pozsonyi közönség számára;

b./ gondot fordít Pozsony város és vidéke természeti, föld- és néprajzi, társadalmi viszonyainak, történelmének, művészeti emlékeinek nyomozására s ezen célt szolgáló törekvéseket erejéhez mérten anyagilag is támogatja;

c./ olvasó termet és könyvtárt tart fenn a közműveltség előmozdítására;

d./ tudományos, irodalmi és művészeti pályadíjakat tűz ki;

e./ a közszükségnek megfelelően Pozsony meglevő tudományos egyesületeivel karöltve vagy önállóan tudományos érdekű és irodalmi műveket ad ki, a közönséget lehetőleg évkönyvben tájékoztatja végzett munkájáról;

f./ fölmerült korkérdéseket külön üléseken megvitat s ha szükségét látja, közhasznú intézmények létesítését támogatja;

g./ a magyar szellem alkotásait az idegen nyelvű honfitársakkal megismerteti s a magyar nyelv elsajátítását megkönnyíti;

h./ Bárá Eötvös József fenkölt eszméit a kör egész működése területén buzgón terjeszti és ismerteti;

i./ a társas szellemet összejövetelek rendezésével, társaskör fentartásával éleszti és ébren tartja;

6. §. A tudományos, irodalmi és művészeti célok megvalósítása érdekében a kör arra hivatott pozsonyi és vidéki egyénekből állandó szakosztályt szervez, mely a szükség szerint különböző alosztályokra oszolhat s mely ügyrendjét, munkatervét az alapszabályok korlátai közt önállóan állapítja meg.

7. §. A kör tudományos, irodalmi és művészeti életének

irányítása, ügyeinek intézése, felolvasások, előadások, hangversenyek, ünnepélyek rendezése, az évkönyv irodalmi részének szerkesztése e szakosztály feladata.

8. §. A társaskör igazgatására s a vele egybefüggő célok ápolására a kör külön választmányt alakít s tisztviselőket választ, akik a közgyűlésnek felelősek.

III. F e j e z e t.

A kör tagjai.

9. §. Az Öetvös körnek tagja lehet minden feddhetetlen jellemű, művelt, nagykorú férfi és nő, aki a magyar műveltség előmozdítását, a tudományos vizsgálat szabadságát, a lelkiismereti jogok tiszteletét és az általános emberszeretetszilárd meggyőződéseken vallja és hirdeti.
10. §. A kör tagjai tiszteletbeliek, alapítók, rendesek és pártolók.
11. §. Tiszteletbeli tagok azok, akiket a kör a nemzeti műveltség terén, Pozsony város és a kör szolgálatában szerzett érdemeikért a tudományos, irodalmi és művészeti szakosztály vagy a választmány javaslatára ilyenekül megválaszt.
12. §. Az alapító tagok egyszersmindenkorra 200 koronával járulnak a kör alaptőkéjéhez. A rendes tagok negyedévi előleges részletekben évi 20 Korona, a pártoló tagok félévi előleges részletekben évi 10 Korona tagdíjat, ezen kívül a felvételkor egyszersmindenkorra 5 korona felvételi díjat fizetnek.
13. §. Alapító, rendes vagy pártoló tagok azok, a./ akik a kör alakulásakor ilyenekül jelentkeztek, b./ akiket a választmány közfelkiáltással, vagy ha valamely választmányi tag kívánja, titkos szavazás útján két tiszteletbeli, alapító vagy rendes tag ajánlatára a tagok közé felvesz. Az aján-

lottak nevét, foglalkozását, lakóhelyét az ajánlók saját felelősségükre bejegyzik a kör nyilvános tagajánló könyvébe.

14. §. A tagfelvétel három évi időszakra történik. Aki a harmadik év december elsejéig kilépését be nem jelenti, a következő évre is tag marad, s a tagdíj megfizetésére kötelezve van. Elhalálozás vagy kívánatra elköltözés esetén a tagdíjfizetés nyomban megszűnik.

15. §. A kör összes tagjai szabadon használhatják a könyvtárt, látogathatják a kör helyiségeit, a felolvasásokat és jelentékeny érkedvezmény mellett a hangversenyeket; részt vehetnek a társas összejöveteleken, ingyen kapják a kör évkönyvét és kedvezményes áron egyéb kiadványait.

A kör igazgatásában való részvétel, választás, indítványozás, tagajánlás joga a tiszteletbeli, alapító vagy rendes tagsághoz van kötve.

16. §. A vendégek bevezetését a házi rend szabályozza.

17. §. A tagtörlés és kizárás joga minden esetben a választmányt illeti, mely e jogot titkos szavazás útján gyakorolja.

18. §. A kizárt tagnak joga van a választmány határozata ellen két héten belül a közgyűléshez fellebbezni. Ugyanezen jog megilleti azt is, akinek felvételét a választmány megtagadta.

IV. F e j e z e t.

A kör igazgatása.

19. §. A kört
a./ a közgyűlés, b./ a tudományos, irodalmi és művészeti szakosztály, c./ a választmány, d./ a tisztviselők, e./ a számvizsgáló bizottság s végül f./ a szükség szerint alakított állandó vagy ideiglenes bizottságok igazgatják.

A./ A közgyűlés.

20. §. Rendes közgyűlést a kör évente egyszer tart és pedig február 3-án, mint Bárá Eötvös József halála napján vagy e napot megelőző ünnepnapon.

Rendkívüli közgyűlés a választmány vagy 30 tag kivánatára bármikor év közben tartandó.

21. §. A rendes és rendkívüli közgyűlést legalább egy héttel előbb a tárgysorozat közlése mellett a helybeli sajtó útján és névre szóló meghívóval postán kell összehívni.

22. §. A közgyűlés határozatképességéhez 30 tiszteletbeli, alapító vagy rendes tag jelenléte szükséges. Ha a szükséges taglétszám hiányzik, a közgyűlést 15 napon belül újra össze kell hívni azon figyelmeztetéssel, hogy az új közgyűlés határozatai a jelenlévő tagok számától függetlenül érvényesek és megtámadhatatlanok.

23. §. A rendes közgyűlés tárgyai:

- a./ elnöki megnyitó;
- b./ titkári jelentés a kör lefolyt munkaéről;
- c./ a tudományos, irodalmi és művészeti szakosztály részletes jelentése s a vele kapcsolatos intézkedések;
- d./ a pénztáros, könyvtáros és háznagy jelentése;
- e./ a lefolyt évről szóló számadás s a választmány javaslata alapján a jövő évi költségvetés megállapítása;
- f./ tisztviselők, választmányi, bizottságok, tiszteletbeli tagok és tiszteletbeli tisztviselők választása;
- g./ a házi rend és a tisztviselők működésére vonatkozó részletes utasítások megállapítása;
- h./ az alapszabályok módosítása;
- i./ fellebbezések elintézése;
- j./ a választmány és tudományos-, irodalmi-, művészeti szakosztály javaslatainak tárgyalása;

k./ a kör tagjainak a választmány ülésén megvitatott önálló indítványai;

1./ határozás a kör feloszlásáról;

24. §. A közgyűlésen felmerült bármely indítvány tárgyalásakor 15 tag kérelmére el kell rendelni a névszerinti vagy titkos szavazást;
25. §. A határozat érvényéhez és a tisztviselők választásához abszolút szótöbbség szükséges; a választmány és bizottságok választására viszonylagos többség is elegendő;
26. §. A közgyűlés folyamán a soronlévő tárggyal kapcsolatban bárki tehet indítványt. Írásban, 8 nappal előbb be nem nyújtott önálló javaslatok megvitatás végett a tárgy természeté szerint a választmányhoz vagy a tudományos-, irodalmi-, művészeti szakosztályhoz utasítandók.

B./ A tudományos, irodalmi és művészeti szakosztály.

27. §. A tudományos, irodalmi és művészeti szakosztály alakítása úgy történik, hogy a kör közgyűlése 24 törzstagot választ, akik a szakosztályt a kör tagjaiból, esetleg külső tagokkal is kiegészíthetik. A szakosztály elnökét, jegyzőjét maga választja, szintugy az alosztályok a maguk tisztviselőit. Az elnök, illetve az alosztályok elnökei hivatalból tagjai a kör választmányának.
28. §. A szakosztály ülései nyilvánosak. A szakosztály időről-időre, de évenként legalább egyszer jelentést tesz a közgyűlésnek.
29. §. A tudományos, irodalmi és művészeti szakosztály feladata a 7. §.-ban foglalt általános meghatározáson kívül a könyvtár kezelése. A szakosztály állapítja meg a kör kulturszükségleteinek s a tagok óhajainak tekintetbe vételével a beszerzendő könyvek és folyóiratok jegyzékét és jelölést

terjeszt a főkönyvtárosi tisztre a közgyűlés elé.

A könyvek beszerzésénél különös gond fordítandó Bárá Eötvös József műveinek különböző kiadásaira, továbbá életét és hatását tárgyaló művekre.

30. §. A kör a szakosztály kiadásainak fedezetéről erejéhez mérten az évi költségvetésben gondoskodik. A megállapított összegről, valamint e célra juttatott külső segélyekről és adományokról a szakosztály önállóan rendelkezik.

31. §. A szakosztály jövedelmeit és vagyonát a kör pénztára kezeli. Az utalványozás jogát azonban a szakosztály elnöke gyakorolja.

C./ A választmány.

32. §. A választmány a közgyűlés által 3 évre választott 30 tagból, a tiszteletbeli és működő tisztviselők közül áll. A tudományos, irodalmi és művészeti szakosztály elnökei hivatalból tagjai a választmánynak.

Az időközben elköltözött, lemondott vagy elhalt tagok helyét ugyancsak a közgyűlés által választott póttagok megválasztásuk sorrendje szerint foglalják el.

33. §. A választmány a kör helyiségében a nyári hónapok kivételével havonként ülést tart. Az ülések a tagokra nézve nyilvánosak.

Tíz / 10 / választmányi tag megokolt kívánatára az elnök bármikor tartozik a választmányt rendkívüli ülésre összehívni.

34. §. A választmány határozatainak érvényéhez a tisztviselőkkel együtt 12 tag jelenléte szükséges.

35. §. A választmány intézkedik a kör minden fontosabb ügyében s ha célszerűnek látja albizottságokat küldhet ki pontosan megszabott munkakörrel.

33. §.

A választmány hatáskörébe tartozik különösen:

a./ a közgyűlés tárgyának előkészítése és határozatainak végrehajtása;

b./ határozás a kör tagok vagy albizottságok indítványairól;

c./ a körhelyiség felszerelésének kiegészítése;

d./ az évi számadás megvizsgálása, a költségelölirányzatra vonatkozó javaslattevés;

e./ a tisztviselők ellenőrzése;

f./ tagok felvétele, törlése és kizárása;

g./ a körnek szánt adományok és hagyományok elfogadása;

h./ a kör vagyonának elhelyezéséről, kezeléséről és jövedelmeiről való intézkedés;

i./ intézkedés minden ügyben, mely sem a közgyűlés sem a tudományos, irodalmi és művészeti szakosztály hatáskörébe nem tartozik.

D./ T i s z t v i s e l ő k.

36. §.

A kör tisztviselői:

az elnök,

3 /három/ alelnök,

titkár,

2 jegyző,

2 ügyész,

főkönyvtáros és annyi alkönyvtáros, ahánynak választását a viszonyok szükségessé teszik

pénztáros,

háznagy.

37. §.

A tisztviselőket a kör közgyűlése három évre választja. Valamennyi újra választható.

38. §.

Az elnök:

a./ a kör képviselője egyes tagokkal s kívül álló testületekkel s egyénekekkel szemben;

b./ aláírja a körnek felelősséggel járó hivatalos iratait, a szerződéseket;

c./ összehívja a közgyűlést és választmányt, megállapítja a tárgysorozatot; vezeti a tanácskozást, kimondja a határozatokat; szavazategyenlőség esetén szavazatával dönt; ügyel a rend fentartására; a jegyzőkönyv hitelesítésére kijelöl két jelenlévő tagot s a hitelesített jegyzőkönyvet aláírja;

d./ a megállapított költségvetés keretében, a választmány határozatai szerint utalványozza a kör kiadásait; sürgős esetekben 50 koronáig a választmány előzetes jóváhagyása nélkül is utalványozhat;

e./ a kör valamennyi bizottságának tagja;

f./ a kör szolgálait a titkár és háznagy meghallgatásával felfogadja és elbocsátja.

39. §.

Az alelnökök az elnököt akadályozása esetén megválasztásuk sorrendje szerint egész hatáskörében helyettesítik.

40. §.

A titkár

a./ a kör ügyeinek tulajdonképpeni intézője, aki a kör életét irányítja, figyeli s a szükségesnek látszó intézkedésekre javaslatot tesz a választmánynak és a közgyűlésnek;

b./ ügyel arra, hogy a kör különféle szervei, szakosztályai és bizottságai a kör céljának szolgálatában egymást támogassák;

c./ Állandó előadója a közgyűlésen és választmány ülésein a kör ügyeinek;

d./ intézi a kör levelezését, szerkeszti a kör évkönyvét, évi jelentését és hivatalos nyilatkozatait, amelyeknek másolatait megőrzi;

e./ őrzi a kör pecsétjét és írártárát;

f./ a tagok felvételét és kilépését nyilvántartja
s a pénztárost, a számvizsgáló bizottság elnökét a beállt
változásokról havonként értesíti;

g./ a kör munkájáról s életéről a sajtót a szükség
szerint tájékoztatja;

h./ a kör valamennyi bizottságának hivatalból tagja.

41. §. A jegyzők:

a./ felváltva írják a közgyűlés és választmányi ü-
lések jegyzőkönyvét, kiállítják a kivonatokat;

b./ a titkárt a kör érdekében végzett munkájában
támogatják;

c./ akadályozás esetén megválasztásuk sorrendje sze-
rint a titkárt egész hatáskörében helyettesítik;

42. §. Az ügyészek a kör jogi tanácsosai, ügyvédjei s az
alapszabályok pontos megtartásának őrei.

43. §. A főkönyvtáros kezeli és gondozza a kör könyvtá-
rát, folyóiratait és hírlapjait, a könyvtárt a tagok rendel-
kezésére a megállapított időben nyitva tartja; a könyvtár
jegyzéket az ellenőrzés és a használat célszerűsége kedvéért
két példányban összeállítja és időnként kiigazítja.

44. §. A könyvtárosok a főkönyvtáros segítségei s a szük-
ség szerint helyettesei. A könyvtárosok a főkönyvtárossal
együtt a rájuk bízott értékekért, könyvtárért, folyóiratok-
ért felelősek.

45. §. A pénztáros

a./ a kör pénztári szabályzata értelmében kezeli
a kör bevételeit és kiadásait;

b./ a pénztár állapotáról s a körnek általa kezelt
vagyonáról a választmány kívánatára bármikor, az év végén pe-
dig a közgyűlésnek számot ad;

c./ kifizetéseket csupán az elnök illetőleg egyes esetekben a tudományos-, irodalmi- és művészeti szakosztály elnökének utalványozására teljesít;

46. §.

A háznagy

a./ intézi a kör házi gazdasági ügyeit;

b./ a kör butorait, egész felezerelését gondosan irt s időről-időre a történet változások szerint kiigazított leltárban nyilván tartja;

49. §.

c./ a házi bevételről s a haleszthatatlan házi kisebb kiadásokról minden hónap 3.-ig számot ad a kör pénztárosának; átadja az esetleges pénztári maradványt, a mutatkozó hiány fedezetére szükséges összeget pedig az elnök utalvány alapján fölveszi;

50. §.

d./ a költségvetés keretén belül 10 koronát meg nem haladó kiadást a választmány megkérdezése nélkül is tehet, de utólag bejelenteni tartozik; nagyobb kiadásokra a választmány előzetes jóváhagyását kéri;

e./ a kör társas összejöveteleinek rendezője s e minőségében alkalmazkodik a választmány utasításaihoz;

51. §.

f./ ügyel az alapszabályok és házi rend szigorú megtartására;

52. §.

g./ a tagok óhajításait, panaszait amennyiben lehetséges, saját hatáskörében teljesíti és orvosolja, ellenkező esetben a választmány elé terjeszti.

53. §.

E./ S z á m v i z s g á l ó b i z o t t s á g.

47. §.

A számvizsgáló bizottság egy elnökből és két tagból áll, akiket a közgyűlés egy évre választ. A bizottság tagjai újra választhatók. A titkár hivatalból tagja a bizottságnak.

48. §.

A számvizsgáló bizottság, a kör pénztári szabályza-

ta értelmében mint a kör pénztár- és vagyonkezelésének ellenőre működik s tapasztalatairól évnegyedenként jelentést tesz a választmánynak. Év végén megvizsgálja a körnek a pénztáros által összeállított számadását és a vizsgálat eredményéről legalább két tagjától aláírt jelentést terjeszt a közgyűlés elé.

F./ B i z o t t s á g o k.

49. §. A közgyűlés vagy a választmány a kör céljainak előmozdítására állandó vagy ideiglenes bizottságokat küldhet ki pontosan megszabott hatáskörrel. E bizottságok a kiküldő testületnek felelősek.

V. A kör vagyona és jövedelmei.

50. §. A kör jövedelmei:

- a./ az alaptőke kamatja;
- b./ az alapítványok kamatja;
- c./ tagdíjak;
- d./ a játékszerem bevételei;
- e./ adományok.

51. §. Az alapító tagok befizetései az alaptőkéhez csatolandók. A tőkét a folyó kiadásokra felhasználni nem szabad.

52. §. Az alapítványok jövedelmének felhasználása tekintetében az alapítók akaratára irányadó.

53. §. Az alaptőke és alapítványok árvavagyon elhelyezésére elfogadott értékpapírokban helyezendők el, a pénztári készlet pedig közhitelű takarékpénztárakban gyűmölcsösztetendő.

54. §. A kör felszerelése, könyvtára tűzkár ellen biztosítandó.

VI. K i a d v á n y o k.

55. §. A kör lehetőleg évkönyvet ad ki évi munkásságáról, amelynek irodalmi és tudományos részéről a megválasztott szakosztály gondoskodik. Az évkönyvet a titkár szerkeszti és teszi közzé.

Egyéb kiadványok a tudományos, irodalmi és művészeti szakosztály feladatát és gondját képezik.

VII. A t a l a k u l á s. F e l o s z l á s.

56. §. Az alapszabályok módosítását a választmány vagy 25 tiszteletbeli, alapító és rendes tag alapos megokolására támaszkodva indítványozhatja. A módosító indítvány csak oly közgyűlésen tárgyalható, amelynek hivatalos meghívójában ez indítvány a tárgysorozat önálló pontjaképpen van felvéve. A módosító határozat érvényéhez legalább 50 tagnak jelenléte és általános szótöbbség szükséges.

A módosított alapszabályokat fogadtatás előtt láttamozás végett a magyar kir. belügyminiszter elé kell terjeszteni.

57. §. A kör feloszlására vagy más körrel való egyesülésére vonatkozó indítványt az összes tagok $2/3$ részének megokolt kívánatára a választmány véleményével kapcsolatban csak oly közgyűlés tárgyalhatja, amely kizárólag a végett hivatott össze.

A feloszlást vagy egyesülést kimondó határozat érvényéhez szükséges az összes tiszteletbeli, alapító és rendes tagok $2/3$ -ának jelenléte, továbbá a jelenlévők általános többségének hozzájárulása.

58. §. A feloszlást vagy egyesülést kimondó közgyűlés az Eötvös-kör vagyonának hovafordítása tekintetében aláveti magát a vallás- és közoktatásügyi magyar kir. miniszter hatá-

rozatának.

E határozat a feloszlást vagy egyesülést kimondó köri határozattal együtt érvényesítés előtt a magyar kir. belügyminiszter elé terjesztendő.

VIII. V e g y e s h a t á r o z a t o k.

59. §. A kör és tagjai közt támadható minden peres ügyre a pozsonyi kir. járásbíróság vagy a pozsonyi városi községi bíróság illetékes a kör választása szerint.
60. §. Ha a kör az alapszabályokban körvonalozott céltól eltérne, vagy a rendelkezéseket meg nem tartaná; ha működése a tagok vagyoni érdekét veszélyeztetné vagy a magyar állam közrendjére, nemzeti jellegére nézve ártalmasnak bizonyulna, - a magyar kir. kormány a kör működését a szükség szerint haladék nélkül megszüntetheti s a megszüntetés után elrendelendő szabályszerű vizsgálat eredményéhez képest feloszlátás terhe alatt az alapszabályok szigorubb megtartására kötelezhető vagy végleg fel is oszlatható

A vagyon hovafordítása tekintetében ez esetre is érvényes az 58. §. intézkedése.